

عملیات ثامن الائمه علیه السلام* (شکست حصر آبادان)

اولین شکست عراق

پس از سقوط خرمشهر دشمن برای به تصرف در آوردن آبادان در تاریخ ۸ و ۹ آبان ماه ۵۹ در ادامه تک خود در شرق کارون، آهنگ عبور از رودخانه بهمنشیر در منطقه عمومی فیاضیه و ورود به آبادان از شمال را نمود، که خوشبختانه با مقاومت و مقابله گردان ۱۵۳ پیاده تیپ ۲ لشکر ۷۷ پیاده که به صورت اضطراری به خرمشهر اعزام شده بود مواجه گردیده و برخلاف انتظارش با شکستی سخت مواجه و به ناچار از جزیره آبادان و بهمنشیر عقب نشینی نمود و البته جزیره آبادان را در محاصره‌ای ۲۷۰ درجه قرارداد.

این اولین شکستی بود که دشمن از آغاز جنگ در این منطقه متحمل شد. اما متجاوز که شکست خود را ناشی از عجلوانه عمل کردن می‌دانست، بلافاصله یگان‌هایی از نیروهای ویژه خود را به منظور عبور از رودخانه در منطقه نهر کتیبان در شرق بصره و تنومه متمرکز و جهت کسب آمادگی برای عبور از بهمنشیر و تصرف آبادان به تلاش گسترده خود دست زد.

شرایط به وجود آمده در سراسر جبهه به ویژه در منطقه خوزستان برای کشور و به ویژه مسئولان و در رأس آنها، رهبر کبیر انقلاب بسیار متأثر کننده و غیر قابل قبول بود. فشار همه جانبه دشمن، خطر سقوط آبادان، احتمال از دست دادن ماهشهر و بندر امام و سرانجام تغییر در جغرافیای مرزی از یکسو و عدم حضور و وجود نیروهای مسلح آموزش دیده، هجوم نیروهای غیر متجانس ناآشنا به اصول جنگ، نبود یک سیستم کنترل فرماندهی مقتدر که بتواند این نیروها را به درستی بکار گیرد از سوی دیگر، آینده مبهمی را در منطقه از دیدگاه نظامی ارائه می‌داد.

سردمداران جنگ هم که در آن زمان کم نبودند، هر یک به فراخور موقعیت و شرایطی که خود درست کرده بود داعیه فرماندهی و هدایت عملیات را داشته، تدابیر و روشهای متفاوتی ارائه و گاهاً نیز بدان عمل می‌نمودند.

* . به قلم: سرتیپ ۲ ستاد روح‌الله سروری

در چنین شرایطی بود که رهبر انقلاب پس از رایزنی‌ها و بررسی‌های لازم در نیمه دوم آبان ماه ۵۹ پیامی تحت عنوان «حصر آبادان باید شکسته شود» را به نیروی‌های مسلح ابلاغ نمودند با صدور این پیام توسط رهبر کبیر انقلاب و فرماندهی کل قوا، اولین عبور از این بن بست نظامی صورت گرفت ارتش جمهوری اسلامی ایران و بطور کلی نیروهای مسلح تکلیف خود را روشن و مردم نیز به تبعیت از این فرمان اسلحه به دست به سوی آبادان و خرمشهر به حرکت در آمدند. ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران در اولین اقدام خود به نیروی زمینی دستور داد که با حضور قدرتمندانه خود در منطقه و به دست گرفتن فرماندهی عملیات نسبت به پاکسازی دشمن از شرق کارون اقدام نمایند.

لازم به یاد آوری است که پس از شروع جنگ فرمانده ژاندارمری کل کشور به منظور کمک به نیروی زمینی با تشکیل فرماندهی عملیات ارونند بکارگیری و هدایت یگان‌های موجود در منطقه را به عهده گرفت و گرچه در اولین گام با بکارگیری گردان ۱۵۳ پیاده توانست از ورود دشمن به جزیره آبادان جلوگیری نماید لیکن در ادامه کار دلایل عدیده از جمله مناسب نبودن نیروی موجود نتوانست دشمن را از منطقه بیرون و یا منهدم سازد.

نیروی زمینی این مأموریت را به لشکر ۷۷ پیاده که به جز ستاد بقیه یگان‌هایش در شمال‌غرب و غرب و جنوب به یاری برادران سربازشان شتافته بودند واگذار کرد. و دستور داد لشکر بلادرنگ به منطقه حرکت فرماندهی عملیات را از ژاندارمری کل کشور تحویل گرفته و نسبت به تصحیح امور اقدام و دشمن را در منطقه منهدم سازد.

همزمان به کلیه یگان‌های لشکر که در مناطق مختلف در حال نبرد با دشمن بودند دستور داد سریعاً به یگان اصلی در جنوب ملحق گردند.

ورود لشکر ۷۷ به منطقه

لشکر در نیمه دوم اسفند ماه ۵۹ به منطقه وارد و پس از انجام اقدامات روتین نظامی، منطقه و مسئولیت آن را از فرماندهی ارونند تحویل گرفت، سپس با یک بازدید دقیق از خطوط گسترش خودی و دشمن و ارزیابی وضعیت، اولین شور ستادی خود را در اواخر اسفند ماه در قرارگاه لشکر واقع در ماهشهر تشکیل داد. در این شور ستادی وضعیت دشمن

توسط رکن دوم تشریح و نارسایی‌های موجود در وضعیت و گسترش نیروهای خودی توسط رکن ۳ ارائه گردید. در این بحث و بررسی با توجه به سوابق عملیات ناموفق انجام شده در گذشته چنین نتیجه‌گیری شد که نبود نیروهای کارآمد، کاربرد ناصحیح، ضعف در سیستم کنترل فرماندهی و از همه مهم‌تر فشار روانی مسئولین بر نیروهای نظامی که البته ناشی از فشار افکار عمومی، جهت نشان دادن عکس‌العمل سریع در مقابل تهاجم دشمن بوده، نه تنها به موفقیتی ختم نشد بلکه تلفاتی هم نیز بار آورد.

لذا چنین نتیجه‌گیری شد که اجرای مأموریت واگذاری باید به صورت گام به گام با کسب شرایط مناسب، بدون در نظر گرفتن و تأثیر پذیری از افکار سیاسی انجام پذیرد. و بدین منظور اجرای آن در سه مرحله پیش‌بینی گردید.

مرحله یکم: رفع نواقص گسترش نیروهای در خط و بعبارت دیگر سدکردن پیشروی دشمن؛
مرحله دوم: تثبیت و تضعیف دشمن با اجرای تک‌های محدود و آتش موثر توپخانه
مرحله سوم: ایجاد برتری نسبی توان رزمی، اجرای تک و انهدام نیروهای دشمن در شرق کارون
مرحله یکم یا تصحیح گسترش نیروها، از جمله استقرار گردان ۱۴۴ پیاده لشکر ۲۱ حمزه در نوک پیشروی دشمن که خالی از نیرو بود. حرکات دشمن کنترل گردید. سپس با توجه به بهبود شرایط جوی با احداث جاده وحدت از کیلومتر ۱۷ آبادان به شادگان به طرف آبادی ابوشانک از پشت مواضع گردان ۱۴۴ پیاده، توسط جهاد سازندگی فارس و گردان ۴۱۵ مهندسی لشکر ۷۷، یگان‌های مستقر در حاشیه شمالی بهمنشیر و هم‌چنین نیروهای مستقر در آبادان از محاصره زمینی نجات یافته، ضمن آنکه بار زیادی از دوش نیروی دریایی و هلی‌کوپترهای هوانیروز که گرفتار آماد رسانی و ترابری نیرو بودند برداشته شد، روحیه رزمندگان مستقر در آبادان نیز به شدت بالا رفت.

به منظور اجرای مرحله دوم برنامه، طی دستورهای کتبی و شفاهی به کلیه فرماندهان مستقر در خط ابلاغ گردید که با بررسی وضعیت دشمن که در منطقه آنها استقرار دارد، نقاط ضعف گسترش او را پیدا و پیشنهاد اجرای تک‌های محدود را به ستاد لشکر ارسال تا با پشتیبانی یگان‌های آتش و سایر مقدرات لشکر نسبت به اجرای آن اقدام گردد.

اولین پیشنهاد توسط گردان ۱۴۸ پیاده لشکر ۷۷ که در منطقه فیاضیه مستقر بود، با درخواست واگذاری و تقویت آن یگان با تانک سبک به رکن سوم لشکر واصل گردید. رکن سوم لشکر بلافاصله با واگذاری یک دسته تانک اسکورپیون از گردان ۲۱۴ سوار زرهی و اختصاص تقدم آتش به آن یگان دستور طرح ریزی و اجرای آنرا به گردان صادر نمود. این عملیات در بیست و پنجم اردیبهشت ماه اجرا و منجر به انهدام تعداد ۱۲ دستگاه تانک دشمن و کشته شدن و به اسارت در آمدن تعدادی از افراد دشمن گردید و قسمتی از مواضع او نیز به تصرف گردان ۱۴۸ در آمد.

دومین عملیات محدود به پیشنهاد برادران سپاه پاسداران مستقر در دارخوین که مسئولیت آنها بعهدده سرلشکر فعلی رحیم صفوی بود مطرح و پس از تکمیل طرح توسط رکن سوم لشکر و تقویت آن با یگان زرهی و پیاده و آتش توپخانه و هوانیروز و نظارت کامل بر اجرای آن توسط قرارگاه تاکتیکی لشکر ۷۷ در نیمه دوم خرداد به اجرا در آمد و در نتیجه تعداد ۲۰۰ نفر از متجاوزین اسیر و حدود ۳ کیلومتر از عمق مواضع دشمن به تصرف رزمندگان ما درآمد.

پس از اجرای این ۲ عملیات دشمن به ناچار در مواضع خود فرو رفت، زیر ضربات مداوم آتش توپخانه به مستحکم نمودن سنگرهای خود پرداخت و در واقع زمین گیر شد.

طرح ریزی

مرحله سوم عملیات، با حضور یگانهای لشکر ۷۷ از مناطق مختلف جبهه و طراحی عملیات توسط رکن سوم لشکر آغاز گردید اطلاعات کامل از دشمن از رده بالا، از یگانهای در خط، از یگانهای هم جوار، از گروه تک هوانیروز و از عکسهای هوایی بسیار خوبی که نیروی هوایی برای ما تهیه می نمود، کسب گردید. به طوری که مشخص گردید، دشمن حدود یک لشکر تقویت شده در شرق کارون دارد. و حتی می تواند در صورت لزوم در صورتیکه به او اجازه داده شود یک لشکر دیگر هم جهت کمک به شرق کارون گسیل دارد.

در مقابل نیروهای دشمن، لشکر ۷۷ پیاده با دو گردان تانک از لشکر ۱۶ و ۹۲ و گروه رزمی ۳۷ زرهی ده گردان پیاده سبک از نیروی بسیج سپاه پاسداران و عناصری از ژاندرمری

جهت مقابله با دشمن در منطقه حضور داشتند که با آتش بیش از ۵ گردان توپخانه و تقویت آن توسط گروه‌های توپخانه ارتش جمهوری اسلامی ایران پشتیبانی می‌شدند. عناصری از هوانیروز که یکی از یگان‌های ارزشمند نیروی زمینی است جهت پشتیبانی از این عملیات در پادگان جراحی مستقر شده بود محاسبات کلاسیک جهت انجام، توان رزمی ما با توجه به روحیه رزمندگان مناسب و برتر تشخیص داده شد. طراحی آغاز گردید، از آنجائیکه هدف انهدام نیروهای دشمن بود، ابتدا باید پل‌های روی رودخانه که باعث تقویت و فرار دشمن می‌شد به تصرف درآید، همزمان به مرکز تجمع نیروهای دشمن در شرق کارون تک شود.

لذا با این اندیشه، سه هدف عمده جهت اجرا باید در نظر گرفته شد :

هدف الف : پل حفار؛ **هدف ب:** پل قصبه؛ **هدف پ:** تجمع دشمن در مرکز منطقه. این ۳ هدف بین سه تیپ با توجه به نیازی که بر مبنای محاسبات کلاسیک نظامی صورت گرفته تقسیم شد.

مقرر گردید تیپ ۲ که مسئولیت دفاع از آبادان را نیز به عهده داشت، به هدف الف (پل حفار شرقی) تک نموده آنرا به تصرف در آورد، هدف ب پل قصبه به تیپ ۳ اختصاص داده شد و بالاخره تیپ ۱ به مرکز تجمع نیروی دشمن بعنوان هدف پ یورش برد. به هر محور یا جبهه یک احتیاط مناسب اختصاص داده شد، گروه‌های تک هوانیروز قبلاً از مناطق مربوطه شناسایی لازم به عمل آورده و آماده تک به هر منطقه مورد درخواست گردیدند.

مهندسی لشکر نسبت به بازکردن میداین مین اقدام نموده توپخانه لشکر ضمن طرح ریزی مشروح آتش توپخانه آتش یگان‌های لشکر را هماهنگ نمود. نیروی هوایی آماده اجرای بمباران اهداف پیش بینی شده در طرح بنا به دستور گردید. سرانجام طرح با تمام ظرافت و پیش‌بینی‌ها تهیه و به تصویب فرماندهی کل قوا رسید.

لازم به ذکر است که به هنگام ارائه طرح به ریاست ستاد مشترک توسط فرماندهی لشکر، پیشنهاد شد که این طرح به دلیل حضور لشکر ۷۷ از خاک پای حضرت ثامن الحجج علیه السلام به نام ثامن الائمه علیه السلام نامگذاری شود که مورد تصویب قرار گرفت این عمل در نیمه دوم شهریور ماه ۶۰ صورت گرفت.

اجرا

طرح عملیاتی ثامن الائمه (ع) در ساعت یک دقیقه روز پنجم مهر ماه ۶۰ به اجرا درآمد یگان‌ها در نهایت غافلگیری با استفاده از تاریکی شب و با عبور از معابر پاکسازی شده از مین بسوی مواضع نیروهای دشمن به حرکت در آمدند.

ساعتی بعد در حالی که رزمندگان ما بر فراز سنگرهای دشمن حضور داشتند و نسبت به اسیر نمودن آنها تلاش می کردند، تک کشف گردید.

بلافاصله برنامه آتشیهای ضد آتشبار توپخانه به اجرا درآمد و با اجرای آن، توپخانه دشمن تقریباً برای مدتی خنثی گردید در آغاز روشنایی نیروهای دشمن گروه گروه به اسارت یگان‌های ما درآمده و طلیعه شکست قطعی دشمن در شرق کارون هویدا شد.

در ساعت ۰۸۳۰ دشمن با یگان تانک خود مبادرت به محاصره قسمتی از گردان ۱۴۸ پیاده تیپ ۳ را نمود که بلافاصله فرماندهی تیپ پس از بکارگیری احتیاط خود درخواست پشتیبانی از لشکر نمود گروه تک هوانیروز به منطقه وارد و با انهدام چند دستگاه تانک دشمن را به عقب‌نشینی وادار نمود.

در همین زمان یک فروند هلی‌کوپتر کبری مورد اصابت موشک دشمن واقع و در منطقه عمل تیپ ۳ سقوط نمود که البته با کمک پرسنل رزمنده، خلبان که بشدت زخمی شده بود نجات یافت درگیری ادامه داشت حدود ساعت ۱۱۰۰ تیپ ۳ هدف خود را که پل قصبه بود به تصرف در آورد و بلافاصله پیشنهاد کمک به تیپ ۲ نمود که از سوی لشکر پذیرفته نشد لیکن تیپ ۲ بدلیل اینکه اولاً مسئولیت پدافند از آبادان را بعهده داشت و ثانیاً نیروهای نسبتاً بیشتری از دشمن در مقابلش بودند و زمین منطقه نیز بسیار ذو عارضه بود پیشرویش با کندی صورت گرفت تا سرانجام با تلاش فراوان توانست در ساعت ۱۸۰۰ روز ۶ مهرماه هدف خود را تصرف و دشمن را منهدم نماید این تأخیر در تصرف هدف باعث شد که تعدادی از نیروهای متجاوز بتوانند از منطقه فرار کنند.

با تصرف ۱ هدف الف و ب و الحاق نیروهای تی ۳ و تی ۲ در ساحل رودخانه، دشمن در منطقه شرق کارون منهدم و مأموریت واگذاری با موفقیت به پایان رسید.

نتایج عملیات

الف: پاکسازی شرق کارون از وجود متجاوزین ؛

ب: کشته و زخمی شدن بیش از ۳۰۰۰ نفر از نیروهای متجاوز ؛

پ: به اسارت در آمدن ۱۷۶۰ نفر از نیروهای متجاوز ؛

ت: به غنیمت گرفتن تعداد زیادی از انواع اسلحه، خودرو و مهمات ؛

ث: از همه مهمتر احیای روحیه مردم منطقه، خودباوری رزمندگان و در نتیجه ادامه

سلسله عملیات آزادسازی بستان، فتح‌المبین، بیت‌المقدس و آزادسازی خرمشهر و

انهدام نیروهای دشمن در خاک مقدس ایران.

اشغال شرق کارون و اقدام به عبور
از بهمن شیر جهت اشغال آبادان

